

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Fryske Marren
Postbus 101
8500 AC Joure

Ruimtelijke Ordening
Bestuurlijke Regie en
Communicatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onze referentie

2024-0000942440

Uw referentie

Z.775008

Datum 17 december 2024
Betreft Reactie op brief coördinatie op ruimtelijke opgaven van
Nationaal belang

Geachte mevrouw Cazemier en geachte heer Agricola,

Dank voor uw brief waarin u aandacht vraagt voor integrale sturing op Rijksniveau voor gebieden waarvoor vanuit afzonderlijke Nationale Rijksprogramma's er een mogelijke ruimteclaim wordt gedaan in hetzelfde gebied. In algemene zin, en specifiek met betrekking tot Defensie.

Ik onderschrijf het grote belang van het maken van integrale keuzes voor de schaarse ruimte in ons land en heb begrip voor de vragen die hieromtrent leven. Als minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) voer ik regie op de ruimtelijke ordening en werk ik via verschillende trajecten om de ruimtelijke inzet vanuit de verschillende departementen te coördineren.

De Nota Ruimte zal een integraal beeld geven van de toekomstige inrichting van ons land in 2030, 2050 en 2100. Hierin zijn alle ruimtelijke belangen van de verschillende departementen in samenhang opgenomen. Mijn ambitie is voor de zomer een Ontwerp-Nota Ruimte te publiceren.

Naast dit nationale traject werken we ook gebiedsgericht aan de ruimtelijke ontwikkeling. De begin dit jaar opgeleverde ruimtelijke voorstellen (in het geval van Fryslân: de ruimtelijke agenda) van de provincies, de ontwikkelperspectieven en eventueel al bestaande uitvoeringsagenda's van de NOVEX-gebieden zijn allen trajecten waarin de verschillende ruimtelijke belangen samenkomen en worden afgewogen. De komende maanden zijn de ministeries in gesprek met de medeoverheden om de inhoudelijke richtingen te toetsen en ambities te verbinden. Defensie neemt ook deel aan deze overleggen in het kader van NOVEX.

We werken intensief samen met andere departementen aan de ruimtelijke opgaven. Zo ook bij het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD), waarbij via het planMER alle relevante aspecten van de fysieke leefomgeving worden meegenomen. Zo proberen we conflicterende ruimteclaims te voorkomen. Defensie neemt ook deel aan zowel de gebiedsgerichte trajecten als aan de Nota Ruimte.

Defensie heeft ervoor gekozen om het NPRD zorgvuldig en waar kan zo open mogelijk in te richten. Zodoende bent u reeds op de hoogte gebracht van de eerste trechtering. De aankomende tijd wordt op basis van de verdere uitwerking van het planMER en de reacties uit de bestuurlijke consultaties toegewerkt naar

voorkeurslocaties. Vanuit VRO zijn we nauw betrokken bij Het NPRD, in het kader van goede ruimtelijke afweging, functiecombinaties en samenhang van opgaven.

Onze referentie

Uiteindelijk worden door het kabinet keuzes gemaakt. Het kabinet zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 - hoewel vooruitlopend op de Nota Ruimte maar inhoudelijk daarmee afgestemd - de voorkeurslocaties bekend maken middels de ontwerp Beleidsvisie Ruimte voor Defensie.

Hoogachtend,
De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Mona Keijzer